

Historieglimt 167

City Lade

Språklig er navnet på det store nye kjøpesenteret på Lade en pussighet med både et engelsk og et norsk ord. Tanken går naturlig til det litt eldre stormarkedet syd i byen, City Syd, som på samme måte setter sammen et engelsk og et norsk ord. Svært mange engelske gloser er tatt i bruk i norsk dagligtale. City som betyr sentrum eller midt i byen, egner seg godt når norsk daglig tale trenger mange ord for sentrum. Vi har fått kjøpesenter, legesenter, omsorgssenter, skolesenter og mange andre. City faller godt i øret om et senter. City Lade ligger på Ladesletta mellom Haakon VII's gate der den tyske flyplassen lå under krigen, og Ladebekken som fikk store søppeldeponi og som lenge har ligget i rør. Der er et av landets største kjøpesentrer vokst frem. Under fremveksten har det vært benyttet mange ulike navn. Det viktigste er nok Coop som minner om kooperasjonen eller samvirkebevegelsen.

Samvirkelaget var en viktig del av arbeiderbevegelsen da den vokste frem i landet vårt. Tanken var at store innkjøp skulle redusere prisen på varene og at kundene skulle eie virksomheten. Fortjenesten skulle ikke gå i kjøpmennenes lommer. Mange steder var det kamp mellom private kjøpmenn og samvirkelaget. Borgerlige kunder støttet sine lokale butikker, mens arbeiderbevegelsen kjempet energisk for å fremme samvirkelagene. Etter hvert ble detaljhandelen samlet i stadig større enheter. Vi fikk store kjøpesentrer som gjerne ble lagt utenfor eller i utkanten av byene fordi stadig flere kunder fikk privatbil. Det førte til mindre handel i de mindre butikkene og også i samvirkelagene. Det ble et ras av nedleggelse. Samvirkebevegelsen fulgte godt med og lå ofte i forkant av denne utviklingen. Den hadde også sitt eget grossistledd og stod sterkt i konkurransen. City Lade er et godt eksempel på fremsynt planlegging hos kooperasjonenes folk.

Det norske velferdssamfunnet vokste frem etter den andre verdenskrigen. Ved hjelp av et stort skattetrykk har storsamfunnet først og fremst sørget for å forbedre infrastrukturen i by og bygd. Veier og strøm, vann og kloakk er forutsetningen for øvrig utbygging. I tillegg har kommune, fylke og stat sørget for helsestell, sosiale ytelser og undervisning uten utlegg for familiene. Sammen med økte lønninger forklarer dette den store pengerikdommen blant vanlig folk i Norge. Dette er bakgrunnen for at de fleste har råd til å kjøpe rikelig med mat og drikke, klær og sko og ikke minst luksusartikler og nytelsesmidler.

City Lades historie går på sett og vis tilbake til 1910. Da ble Arbeidernes Kooperative Forening startet i Trondhjem. I 1924 ble navnet Trondhjems Samvirkelag. Det ble medlem i Norges Kooperative Landsforening (NKL) som var dannet i 1906, og fikk en lang utviklingshistorie parallelt med de mange andre samvirkeklag i Trøndelag. I 1968 ble det åpnet et stormarked i lagerlokalene til NKL på Lade og kalt «Obs! Stormarked». Det forble i 36 år landets største

stormarked. I 1970 skjedde noe viktig. De syv samvirkelagene i og omkring Trondheim by ble da slått sammen til Trondos. Navnet er en forkortelse for Trondheim og omegn samvirkelag. Det er en medlemsorganisasjon og handelsbedrift som i 2007 hadde omkring 100.000 medlemmer.

I 2004 ble en stor ombygging av Obs! Stormarked fullført og åpnet under navnet City Lade. Senteret fikk da 20 forskjellige forretninger og spisesteder. Arealet var på hele 36.000 m², 36 mål, og bestod av 17.300 m² butikklokaler, 7.200 m² lager, 5.300 m² innendørs parkering og 3.400 m² kontorer mens 1.700 m² var fellesarealer. I tillegg var det opparbeidet flere parkeringsplasser rundt senteret. Fire coop-butikker fantes i anlegget: Coop Obs! Lade (dagligvarer), Bygg, Elektro og Sport. Av de andre forretningene kan nevnes Big Bite, Bjørklund, Black & White, Hennes & Mauritz, Jack & Joners, Lampehuset, Lene V., Life helsekost, Match, Mekonomen, Nikita frisør, Nota bene, Solid!, Telekiosken, Vera Moda, Vinmonopolet og Wagner. Ti år senere kom en ny, stor ombygging og utvidelse. Nye City Lade ble åpnet i 2014 med stor festivitas. En av deltakerne var skiløperen Petter Northug som Coop sponser med store beløp. Mange medlemmer av coop misliker dette fordi han med sin fyllekjøring og pokerspill ikke nettopp er et forbilde å sette opp for folk. Nye City Lade utvidet sitt gulvareal til 40.000 m², har 60 nye forretninger og mange nye innendørs parkeringsplasser.

Den som følger utviklingen ved City Lade kan føle noe av endringene i norsk varehandel på pulsen. Det er en veldig kamp om markedsandeler i handelen. Landet har fått et fåtall store kjeder som kjemper om innflytelse. NKL som nå heter Coop NKL BA, er en av de tre største aktørene. De har alle både grossistledd og detalj salg. Alle presser leverandørene på pris for å gi kundene gode tilbud. Samtidig stiger omkostningene i konkurransen dem i mellom. Det betyr at det er en enorm flyt av penger gjennom systemet. Eierne skal overleve på marginene mellom utgifter og inntekter. Kommunikasjonsdirektør for Coop Norge, Kristin Paus, sier i et intervju i 2014: *«Vi har i flere år tapt markedsandeler og ikke vokst like sterkt som våre konkurrenter»*. Denne kampen er i 2015 heller sterkere enn svakere. Fremtiden for det store kjøpesenteret vil bli spennende. Det blir spennende hvordan fremtidens kunder vil tenke og handle. Mange store kjøpesentre i utlandet er utformet som opplevelsessentre med mange ulike aktiviteter som ikke har noe med varehandel å gjøre. De har sitt eget preg som folk søker til like mye for å oppleve noe som for å handle. Det er litt pussig at City Lade ikke har prøvd å utvikle et slikt særpreg, kanskje med bakgrunn i samvirketanken.